

egy hó; a késedelmeskedők írásbeli intést kapnak. A könyvek megrogálása vagy elvesztése esetén az olvasó tartozik a kárt megtéríteni. Mint látjuk, az intézkedések elég szabadelvűek; csupán a biztosítérendszer lehet káros hatással a használat igazán széleskörű kifejlődésére. A közön-ség rendre szoktatása szempontjából sajnosan nélkülözzük a szabályzatból a késedelmeskedő kikölcsönzők megbírságolását. Ez az intézkedés a hasonló rendeltetésű angol és amerikai könyvtárak többségében fenn-áll s nem igen látjuk be, hogy miért kell erről a hatékony és jövedel-mező eszközről lemondania a jóval fegyelmezetlenebb közönséggel s hasonlíthatatlanul szerényebb javadalommal dolgozó magyar intéz-ménynek.

A könyvtár szakrendszere hét csoportba osztja az anyagot. A nyom-tatott jegyzékből azonban a III. (Jog- és államtudomány, politika, tár-sadalomtudomány, közgazdaság, statisztika), VI. (vegyes) és VII. (hir-lapok, folyóiratok) szakosztály technikai okokból kimaradt.

A világos elrendezésű, tetszetősen kiállított katalogus az egyes osz-tályokon belül a szerzők betürendjében adja a könyvcimeket jelzetük kíséretében. Használhatóságát fokozza, hogy a személyekre vagy földrajzi helyekre vonatkozó műveket a személyek és helyek neve alatt is be-sorozták a betürendbe. Ezenkívül egyes fontosabb kérdésekről összefog-laló utalások is készültek a megfelelő rendszó alatt. Kár, hogy ez az utóbbi eljárás nincs következetesebben keresztül vive s így az olvasó számos speciális kérdéstről, amely esetleg érdeklí s amelyről van könyv a gyűjteményben, nem kap útbaigazítást. Az efféle munkálatnál szinte elkerülhetetlen sajtóhibák javarészt kiigazította a kötet végén a kata-logus fáradhatatlan szerkesztője, aki valóban derék munkát végzett.

GULYÁS PÁL.

Hayn Hugo és Gotendorf N. Alfred. *Bibliotheca Germanorum erotica et curiosa. Zugleich dritte Auflage von Hugo Hayns «Bibliotheca Germanorum erotica». Band I.* München, 1912. Georg Müller. 8-r. VI, 716 l. Ára 15 M.

HAYN *Bibliotheca eroticájának* ez a harmadik kiadása erősen meg-növekedett, ami főleg annak tulajdonítható, hogy szerzők nemcsak a legtágabb értelemben vett erotikumokat, hanem a furcsaságokat is fel-ölelték diszes kiállítású munkájukban. Az anyag részben a nagy német-oroszági közkönyvtárak gondos átkutatása, részben a fontosabb biblio-

gráfiai és irodalomtörténeti munkák, sőt az antikváriusi árjegyzékek földolgozása útján gyűlt egybe. A könyvek a szerzők s névtelen munkáknál a rendszök alatt vannak fölvéve egységes betürendbe. Ez utóbbiaknál lehetőleg a szerző kilétét is kiderítették. Fordításoknál az eredeti valamelyik kiadását is idézik a címekhez készült jegyzetekben, melyek a könyv ritkaságára, könyvárúsi értékére vonatkozó adatokat is felölelik s nem ritkán bőven részletezik a leírt mű tartalmát is. A berlini königliche Bibliothekben s a müncheni kgl. Hof- und Staatsbibliothekben található könyveket külön jelekkel látták el a szerkesztők. Az első kötet az A—C. betűket öleli fel igen tetszetős kiállításban. A szerzők azon eljárása, hogy az egyes városokra vonatkozó anyagot e városnév alatt sorozzák be a betürendbe, megkönnyíti a tájékozódást, de számos utalást kíván, amit a szerzők nem mindig hajtottak végre. Így pl. a *Das moderne Decameron* 1863. c. nyomtatvány, melynek jelenetei Breslau, Hamburg, Halberstadt és Berlin városokban játszódnak, csupán *Berlin* alatt van fölvéve s *Breslau* alól utalás sem történik rája.

A *Budapestre* vonatkozó német erotikus irodalmat HAYN és GOTENDORF munkájában a következő címek képviselik: 1.* *Caviar*, Pikante u. heitere Blätter. Budapest, 1886. óta. I—VI. évf. — 2.* *Der Fremde in Pesth und der Pesther in der Vaterstadt* (Aug. TAKUSCH-tól). Pesth, 1833. — 3. MORIZ GANS: *Die Rache der Todten*. Wien és Leipzig, 1865. 3 köt. — 4. *Geheimnisse aus der vornehmen Welt, dem Volks- und Klosterleben in Wien, Prag und Pesth*. Leipzig és Meissen 1844. 2 kötet. — 5. *Gratis-katalog*. Geschenk-Litteratur für Herren. Budapest (1895.). — 6. (CHRISTOPH RÖSLER) *Gesellschaftliches Leben in Ofen und Pesth* (Pest, 1805.). — 7. Hein. Ritter v. LEVITSCHNIGG: *Die Geheimnisse von Pest*. Wien, 1853., 4 köt. — 8. U. a. 2. kiad. 1853. — 9. U. a. Uj (címlap) kiadás. 1866. — 10. *Das lebenswürdige Mädchen aus Pesth*. Pest, 1804. — 11.* JULIUS ROBERT: *Weibliche Nachtfalter*. Erzählung aus dem Budapester Leben. (190*). — 12. Des SERASKIER Bassa Krieger- und Liebes-Geschichte. Worinnen zugleich die Belagerung und Entsatz Ofens enthalten. Hamburg, 1686. — 13. U. a. más fordításban H. n. 1765. — 14. U. a. Augsburg. — 15. *Spiritus Asper u. Lenis* (v. i. Friedr. KORN); *Panorama von Ofen und Pesth*. Leipzig, 1833. — 16.* St. STURM: *Culturbilder aus Budapest*. Leipzig, 1876. — 17. *Die lustigen Weiber von Budapest*. Von einem Viveur (190*).

E tizenhét címet összevetettem a Nemzeti Múzeum könyvtárának cédulakatalogusával, de eszerint csupán a megcsillagozott négy mű,

SERASKIER basa történetéből pedig a következő, HAIN—GOTENDORF előtt ismeretlen kiadás van meg könyvtárunkban:

Der in seine Venus hochverliebte Mars | Seraskier Bassa: Nach dessen Auferzeichnung... In schöner Ordnung | auf leswürdige Schreib-Art | ... ausgefertigt und vorgestellt. Nürnberg | In Verlegung Joh. Ziegers | Buchh. Im Jahr 1685. 12-rét 208 l. Jelzete: **Turc. 619d.**

GULYÁS PÁL.

Ward, Gilbert O. *The practical use of books and libraries. An elementary manual.* Boston, Mass. 1911. The Boston Book Company. (Ny. The Riverdale Press.) 8-r. (6), 81, IV l. Ára vászonkötésben 1 K 80 f.

Szerző, aki a clevelandi közkönyvtár egyik tisztviselője, e kis kötetben a kezdő kutatókat tájékoztatja a könyvek és könyvtárak használata felől. Igen világos, csakis a legszükségesebb tudnivalókra szorítókozó fejtegetéseit nyolc fejezetbe osztja. Szól a könyv szerkezetéről, a vele való bánásmódról; a könyv beosztásáról; a cédulakatalogusról; a közkönyvtárakban levő könyvek felállításáról (jelzetéről); a kézikönyvekről; folyóiratokról; a könyvtár használatáról egy-egy kérdés kidolgozásánál; s végül a könyvvásárlásról. Mindenütt a sajátos amerikai viszonyokat tartja szem előtt s e tekintetben az európai szakember is tanulhat tőle. Így pl. talán nem egészen köztudomású, hogy az angol és amerikai könyveknél a címlapon látható évszámnál fontosabb a *copyright* dátuma, amely a címlap hátlapján szokott kitéve lenni s amely a könyv megfogalmazásának idejét árulja el. A *copyright*et minden átdolgozáskor meg szokták ujítani s épen ezért azok az új kiadások, melyek a régi *copyright* keletét viselik magukon, változatlan új lenyomatok.

A könyvvel való bánásmódra vonatkozó tanácsok közül a következőt iktatjuk ide: «Hogyan nyissuk ki a könyvet. Ha az új könyv nem akar nyitva maradni, ne erőltessük, mert különben könnyen megtörhetjük a hátát, vagyis megtörjük azt az enyv-, papir- és vászonborítékot, mely összetartja a könyvet s állandó csukló képződik a törés helyén. Ennek az a hátránya, hogy a fűzés azon a helyen, ahol az enyvezés megtörtött, hamar elkopik s a könyv mindig annál a lapnál fog kinyitni; főleg a fűzősineg nélkül fűzött könyveknél következik be ez az eset. A merev új könyvet úgy kell kinyitnunk, hogy hátával ráhelyezzük az asztalra s a két oldalt kinyíló födelet nyitva hagyjuk elterülni az asztalon.